

Hazırlayan: Sezer MEMİŞ

Danışman: Doç. Dr. Atakan HATİPOĞLU

“SOL” KOMÜNİZM: BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI KİTAP İNCELEMESİ

Künye

Eserin Orijinal Adı: Detskaya Bolezm "Levizny" V Kommunizm

Yazar: Vladimir İlyiç Ulyanov Lenin

Yayınevi: Sol Yayınları

Çeviri: İlhan ERDOST

Orijinal Basım Tarihi: 1920

Türkçe Basım İlk Baskı: 1970

Türkçe Basım Son Baskı: 1999

Vladiymir Ulyanov’un dönemi açısından çok tartışma yaratan eseri “Sol” Komünizm: Bir Çocukluk Hastalığı, esasen broşür formatında basılmış bir çalışmadır. Türkiye’de de farklı yayinevlerinden çeşitli kereler basımı yapılan kitabın en duru çevirisi yukarıda bilgileri verilen yayinevi tarafından basılan İlhan Erdost’a ait çeviridir.

Kitabın incelemeye konu olan önemi, Leninizmin temel tezlerine ilk bakışta aykırı gibi görünen fikirler ileri sürmesinden ve bu fikirlerin sonraları Leninist gruplar ya da genel anlamda Komünist parti ve örgütler dışında kalan, oportünist ve revizyonist yapılar tarafından da tezlerine dayanak olarak kullanılmaya çalışılmasından ileri gelmektedir.

Öncelikle; Lenin’in diğer yapıtlarına oranla “broşür” formatında kalmasına ve daha az hacim kaplamasına rağmen, kitabın önemli bir etki yaratmış olması, yayınlandığı tarihin ve o süreçte sosyalizmin kendi içerisinde süregelen tartışmaların ortaya çıkardığı bir sorun üzerinde keskin tezler içermesiyle açıklanabilir. Bu bakımdan eserin yayınlandığı dönemde, dünyada ve Rusya’da sol, sosyalist ve komünist akımlarda yaşanan süreçler hakkında kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır.

1920’li yılların başında, dünya solu özellikle Birinci Paylaşım Savaşı’nda ortaya çıkan derin çatlakların ve kuruluş aşamasındaki SSCB yapısı üzerine tartışmaların yaşandığı bir bunalımı yaşamaktaydı. 1917 Sovyet Devrimi başarıya ulaşmış, tek ülkede sosyalizm - enternasyonal sosyalizm, parlamentarizm ve devrimci mücadele, Marksizm ve revizyonizm gibi çok temel tartışmalar ekseninde ayrılıklar yaşanmaktaydı. Bu koşullarda, kitabın yazıldığı süreç Nisan 1920 tarihli Komintern Toplantılarına denk gelmektedir. Komintern, İkinci

Enternasyonalin Birinci Paylaşım Savaşı karşısındaki tutumu ve acizliği sonucu dağılması karşısında, özellikle Avrupa Solunda kendini gösteren revizyonist eğilimlere karşı, devrimci yapıların kendisini bu eğilimlerden ayırmak üzere “Komünist” adıyla partileşmeleri ve sosyal demokrat – devrimci sol ayrımının gün yüzüne çıkmasının bir sonucu olarak Lenin tarafından kurulan örgütün adıdır. Birinci Paylaşım Savaşı’na girerken, özellikle Avrupa’nın sanayileşmiş ülkelerinin kendi burjuvazileri yanında savaş lehine taraf olmaları, aslında çok daha eskilere dayanan sosyal demokrat ve komünist ayrımını tamamen gözler önüne sermiştir.

Komintern (Diğer Adıyla Üçüncü Enternasyonal) bu ayrışmaların yoğun biçimde tartışıldığı bir dönemde katılımcılarına 21 maddelik bir “temel şartlar” bildirisi sunmuştur. Burada parlamenter sapmadan tamamıyla kopulması, her türlü reformist eğilimle yolların ayrılması, simgesel değil ama politik bir anlam taşımak üzere tüm partilerin isimlerinde “komünist” ibaresi taşınması, dünyanın her yerindeki Sovyet iktidarları için ortak mücadeleye koşulması ve bu iktidarlara karşı yürütülen lojistik faaliyetlerin önünün kesilmesi gibi talepler sıralanmıştır.

Bu sürece ve Lenin’in broşürüne bakıldığında, ilk bakışta bir çelişki var gibi görünmektedir. Çelişki olarak düşünülen tezler, özellikle legaliteye bakış, parlamentarizm ve parti örgütlenmesi hususlarında görülmektedir. Komünistlerin temel tezlerine uyumsuz gibi görünen bu fikirlere geçmeden önce Sovyet Devriminin 1920’li yıllardaki koşullarını incelemek gerekir.

SSCB’nin kurulmasıyla birlikte Devrim, bir yandan Batılı emperyalistler tarafından köşeye sıkıştırılmaya çalışmakta, diğer yandan da içeride güçlü bir burjuvazi, feodalizmin kalıntıları ve eski askerlerden oluşan bir ittifakla uğraşmaktaydı. Bunların geriletilmesi bir tarafa, Avrupa’da beklenen sosyalist devrimler bir türlü gerçekleşmiyor tam tersine; Sovyetler Batılı “müttefiklerinden” yani Avrupa komünistlerinden şiddetli eleştiriler alıyorlardı.

Lenin’in broşüründe tüm bu sayılan unsurlara yer verilmekle birlikte, asıl sorun dört noktada toplanıyordu:

1- Devrim yapılmıştır ancak sosyalizme geçilmemiştir. Ülkede hala yıkılan büyük burjuvaziden daha tehlikeli olduğu varsayılan küçük burjuvazi ve feodal kültür mevcuttur. Toplum kapitalist kültürden kurtulamamıştır. Bu şartlarda sosyalizmin inşası ve onun diğer ülkelere ihracı için önce Lenin’in deyiimiyle “ricat” yani; geri çekilme ve kapitalist kültürün yavaş yavaş yok edilmesi gereklidir. Bu süreç belki de on yıllar alacaktır. O bakımdan örneğin toprakların kollektifleştirilmesi veya kooperatizasyon örgütlerinin direkt olarak komünist birlikler haline dönüştürülmesi gibi adımlar Lenin tarafından zamansız bulunmakta ve sapkın ilan edilmektedir.

2- Parti liderliği yerine “yığınların diktatörlüğü” savunuculuğu yapan anarko-sendikalistlerin bu tavırlarını da Lenin “sol sapkınlık” olarak yorumlamıştır. Henüz burjuvazinin geriletilemediği, parti ve ülkenin dış etkilere son derece açık olduğu, “her yanın düşmanla dolu olduğu” bir ortamda liderlik ve öncü örgüt gücü olmadan devrim nasıl idare edilecektir? Lenin bu türden talepleri de saçma bulmakta, 1905 Devriminin sonrasında 1908 yenilgisinin sebep ve sonuçlarını da tartışmaktadır. Burada örnek verirken bir özeleştiri de yapmakta ve kendisinin de desteğiyle parti merkez kuruluna kadar giren bir beyaz ajanının hikâyesini anlatmaktadır.

3- Parlamentarizm karşıtlığı, sarı sendikaların çökertilmesi ve sendikalizm ile legaliteye yapılan eleştirileri de nesnel bir perspektiften ele alan Lenin, bu revizyonist eğilimleri eleştirmekle

birlikte, her durumda ve her koşulda illegal mücadeleyi savunan, bireysel şiddeti uygun gören ve yasal olanakların kullanılmasını koşulları dikkate almaksızın reddeden her türlü sol akımı da sapkınlıkla suçlamaktadır. Parlamento, sendikal mücadele ve yasal alanlar düzeni ifşa etmekte ve devrimci safları büyütmede bir alan açıyorsa niye topyekûn ve cepheden reddedilsin? Legal güçlerle devrimin ittifakı işçi sınıfının saflarını kuvvetlendirecek biçimde ve nesnel koşulların değerlendirmesi yapılarak parti örgütünü güçlendiriyorsa bu alanlar elbette kullanılmalıdır. Lenin bu konuyu anlatırken 1905 Devrimi sonrası Bolşeviklerin Duma'yı boykot etmesinin doğru olduğunu örneklendirir ve hemen sonrasında 1906 meclisine katılmamanın ise hata olduğunu vurgular. Ve bu ikisi arasında bir çelişki bulunmuyor. Çünkü Lenin'in kalkış noktası sosyalist iktidardır, işçi sınıfının iktidarı almasıdır. Bu bağlamda seçimler ve diğer düzen aygıtlarıyla ilişkilene, her nesnel durumda yeniden ele alınmalıdır.

4- Lenin'in Sovyet Devriminin korunması çabasına girdiği ve Avrupa devrimlerinin gelmeyeceği konusunda bir şüpheye düştüğü kanısı uyanmaktadır. Özellikle İngiliz Komünistlerine tek bir partide bir araya gelmeleri ve genel olarak Avrupa Komünistlerinin sosyal demokratlarla işbirliği yapmalarını önerirken, diğer taraftan da bu işbirliği noktasında siyasal bağımsızlığın korunmasına özel önem atfetmektedir. Sol Komünizm açıkça tecride, yalnızlığa mahkûm olmamak adına, Avrupalı komünistlere, sosyal demokrat partilerle uzlaşma taktikleri önermekte ve "sabretmeli, sebatla belki de uzun uzun yıllar çalışmalısınız çünkü Bolşevizm arkasına böylesine bir mirası alarak devrim yapabilmıştır" demektedir.

Lenin'in Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı adlı kitabı, tarihsel süreç boyunca reformist ve revizyonistler tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Ancak burada devrimci sosyalizmin nesnel koşulların değerlendirilerek yeniden bir teori oluşturulması unsurları gözden kaçırılmaktadır. Kaldı ki Lenin'in önerilerini dikkate almayan Avrupa Komünizmi, çok değil 20 yıllık bir süreçte Avrupa'yı sosyal demokratların bayraktarlığında faşizme teslim edecektir. Yine Lenin'in öngörülleri, İspanya İç Savaşı'nda Anarşist ve Komünist kavgasıyla son bulan devrimin koşullarında da haklılığını kanıtlayacaktır.

Kitabın Leninizmin genel teorileriyle örtüşmediği kabulümüzdür. Ancak devrimci bir mücadelenin "keskin sirke" mantığıyla yapılamayacağı, nesnel koşulların ve olanakların hiç dikkate alınmaksızın Marksizmi bir şablon gibi kullanmanın da devrimcilik olmadığını anlatması bakımından ibretlik bir vesikadır. Bu yönüyle, Türkiye'deki devrimci hareketlerin de dikkate alması gereken bir metindir.

Öte yandan söylenmesi gereken esas şey, bu broşürün Leninizmin mantığı açısından bir anomali olmadığıdır. İnsanlığın komünizme doğru yolculuğunda, ileri atılımlar gibi geri çekilişlerin, güç biriktirmek gereken dönemlerin olacağını kavramak oldukça önemlidir ve Sol Komünizm, devrimci bir program çerçevesinde bu soruna cevap üretmeye çalışmıştır. Çelişki gibi görünen başlıklarsa, Lenin'in felsefesinin temeliyle, işçi sınıfı iktidarı sorunuyla ele alındığında çözülebilir.